

* * * * *
* * R O M A N T I S K I * *
* * * * *
* * * * *
* * I E M E S L I * *
* * * * *

DAUGAVAS VANAGU
LATVIEŠU TEĀTRA KRĀTUVE
Bostonā

Copyright, 1964, by
Andrijs Valters

DAUGAVAS VANAGU
LATVIEŠU TEĀTRA KRĀTUVE
Bostonā.

ROMANTISKI TEMEŠLI

Valdņara Krišlāpa romāna skaidrojošs
variants. Ir pieņēmts 1964. gada 12. mēnesī.

So lugu aizliegts izrādīt bez
autora iepriekšējas rakstveida atļaujas.
Atļauja pieprasāma Andrim Valdmanim,
2931 Portland Ave., Minneapolis, Minn. 55407
U.S.A.

Darbojās

Ārija Pauna, studente,

Marija, viņas māte,

Emāils Saka, skolotājs,

Dr. Kārlis Mičoga,

Dr. Ed. Leščards Zēmeļs,

Dr. Jānis Vānags,

DAUGAVAS VANAGU
LATVIEŠU TEĀTRĀ KRĀTUVE
Bostonā.

Copyright, 1964. by
Andris Valdmanis.

ROMANTISKAIS
Vienkārši iekārtoja viedokļa.

Indulis. (šņēvī)

Ārija. (šņēvī no priekšējās pušas, rīta gribā). Iekār.

Indulis. (šņēvī, kas dāva rokās sirds) Iekār, Ārijas jaunības. Atvainojiet,
ka traucēju. Laikam igāļu no gultas?

Ārija. Šē, nē.

ROMANTISKAIS IEMESLI

Valdemāra Kārklina romāna skatuves
variants. Drāma deviņās ainās.

1. Gribēju...
2. Kā...
3. Mā...
4. Pārveidojis...
5. Kā...
6. Kā...
7. Kā...
8. Kā...
9. Kā...

Pārveidojis Andris Valdmanis.

Darbojass

Ārija Tauna, studente,

Marija, viņas māte,

Indulis Suks, šoferis,

Dr. Eglons Midegs,

Dr. Med. Leonhards Zēbergs,

Ints Varkalis, filologs,

Dr. Erna Valdmane.

1. Kā...
2. Kā...
3. Kā...
4. Kā...
5. Kā...
6. Kā...
7. Kā...
8. Kā...
9. Kā...
10. Kā...
11. Kā...
12. Kā...
13. Kā...
14. Kā...
15. Kā...
16. Kā...
17. Kā...
18. Kā...
19. Kā...
20. Kā...

Firmā aina
Vienkārši iekārtota viesistaba.

Indulis. (klauvē)

Ārija. (ienāk no protējās puses, rīta gērbā). Iekšā.

Indulis. (ienāk, nes dāmu rokas somiņu) Labrīt, Ārijas jaunkundz. Atvainojiet, ka traucēju. Laikam izcēlu no gultas?

Ārija. Nē, nē.

I. Gribēju atdot somiņu. Atradu to mašīnā.

Ā. Kā jūs zinājāt, ka tā mana? Un kā atradāt manu dzīvokli?

I. Nu, somiņā ir pase. Un pasē ieraksts ar adresi, arī dzīvokļa numurs. Zinu vēl šo un to.

Ā. Pienācām?

I. Nu, jūsu dzimšanas dienu.

Ā. Ko lai dara. Esmu vainīga. Nevajadzēja somu tā pamest. Paldies, ka atveidāt. Kā man atlīdzināt jūsu pūles?

I. Nevajaga. Bet es gribētu jums ko lūgt, Ārijas jaunkundz.

Ā. Kas tas būtu? Nāciet tālāk. Parunāsimies. Sēdīet.

I. (apsēžās) Redziet, esmu automobili gandrīz jau nomaksājis. Varu nedēļā atļauties vienu brīvdienu. Kā būtu, ja mēs nākamsvētdien kaut kur izbrauktu.

Tāpat kā jūs vakar ar draudzenēm. Man vienāļa, uz jūrmalu, Siguldu, vai kur jūs vēlētos. Ļoti priecātos, ja jūs brauktu.

Ā. Tas būtu jauki. Bet nezinu, vai man nākamsvētdien būs laika. Novaru apsūtīt.

I. Nu, vai tiešām novarētu?

Ā. Kāpēc jūs mani aiciniet braukt līdzī?

I. Tāpēc, ka jūs, Ārijas jaunkundz, man patīkat, labāk par visām. Kas tad ir tās citas? Bet jūs - jūs esat studente.

Ā. Studentes arī ir daudz.

I. Jūs esat vienīga ko pazīstu.

Ā. Vai tas tik svarīgi?

I. Ļoti svarīgi. Ziniet ko es domāju, kad jūs vakar peldojaties Baltezerā? Jūs visas?

Ā. Ko jūs domājat?

I. Ja kāda mū sliktu. Vienāļa kura, bet, vislabāk jūs.

Ā. Sliktu? Jūs gribojat, lai nosliktu?

I. No jol. Jūs nonosliktu. Esmu labs peldētājs. Es jūs noteikti būtu izglābis. Tas man būtu tārais pļozīrs.

Ā. Un tad? Kāds jums no tā būtu labums?

I. Es būtu vienai no jums glābis dzīvību. Tad es viņu bildinātu. Un dzīvības glābējam nevarētu dot kurvīti, vai nē?

Ā. Drusku neērti būtu gan.

I. Nu, redziet. Tāpēc es sapņuju, cik jauki būtu, ja kāda no jums sliktu.

Ā. Jūs esat briesmīgs. Mums tomēr nevajadzēja braukt ar jums uz Baltezeru. Kas jums vēl nevar ienākt prātā?

I. Diemžēl, nekas vairāk, ka tikai tas, ka tur mūs viena vecmāte noturēja - par viņu un sievu.

Ā. Vai mēs tādi izskatījāmies?

I. Kā citādi. Šaderīgāku pāri grūti iedomāties. Pat mūsu vārdi der kopā - Indulis un Ārija. Tie, cik zinu, ir no kādas pasakas. Bet, vai tas nevarētu būt Istenībā?

Ā. Kas?

I. Nu, mēs - vīrs un sieva. Par to visu naktī domāju.

Ā. (iesmejās) Kas tas ir, bildinājums?

I. Jums tas varbūt liekās smieklīgi. Bet man nē. Man tā ir nopietnība.

Ā. Bet lai precētos, vajag dievu. Viens kas grib un otrs kas mierā ar to.

I. Es gribu. Un neredzu iemesla, kāpēc jūs nevarētu būt mierā.

Ā. Varbūt neesat dzirdējis, bet ir kaut kas ko sauc par mīlestību. Jēdziens vecmodīgs, bet vēl arvien spēkā. Bez tā laulībā nekas neiznāk.

I. Mīlestība? Nu, par to nav bēda. Tas mums nepietrūks. Pat ja jums nebūtu, man būs diezgan. Pietīks mums abiem.

A. Kaut arī tā būtu. Es nedomāju precēties. Kāpēc nebūšu beigusi studijas neprecēšos.

I. Vai neesat padomājusi, ka laulības jums varētu palīdzēt beigt studijas?

A. Varbūt. Bet es to nedarīšu. Pirms studiju beigšanas neprecēšos.

I. Bet līdz studiju beigšanai vai mēs nevarētu dzīvot kopā? Palīdzēšu jums izstudēt. To precēšanos jautājumu atliksim, kad beigsiet augstskolu. Nu, ko jūs par to sakat?

A. Man grūti izšķirties. Apvainoties, vai smieties.

I. Jums nav jāapvainojās un nav arī jāsmējās. Kāpēc jūs nevarētu klausīties nopietni? Ja kāds bagāts tēvocis gribētu jums palīdzēt nobeigt studijas.

Vai jūs viņu atraidītu?

A. Nē. Bet jūs nebūsiēt tik pieticīgs, kā bagātais tēvocis. Jūs gribiet lai dzīvoju pie jums.

I. Nu, un vai tas tik briesmīgi? Daudz pāru dzīvo kopā neprecējusies. Jūs jau esat pieaugusi sieviete. Vai mēs arī nevarētu beigt to "jūsošanu" un uzrunāt viens otru ar "tu"? Man būtu tad vieglāk runāt.

A. Es nezīnu, tas tik neparasti.

I. Runāsim atklāti. Par tiem gadījumiem, kas tev vēl jāstādē, vai tu droši zinā, ka tev negadīsies kāds draugs? Bet nu padomā, kas viņš būs? Kāds nodzries studentīgs, puscepts dzejnieks vai neatzīts mākslinieks, kas tev varēs, ja daudz izmaksāt kino. Izstudēt tāds tev nepalīdzēs. Kāpēc tad labāk noņemt mani?

A. Varētu gadīties, ka es šo studentīgu vai puscepto dzejnieku mīlu.

I. Nerunāsim tukšu. Mīlestība, tāda nemaz nav. Tāda ir tikai romānos un to rada uz skatuves. Tā lieta par daudz izkladināta. Kā tad ir patiesība? Pūšis ar meitu iepazīstās, padejo, aiziet kaut kur. Viņi tīri labi patīk viens otram. Pamazām rodas pieradums, gneizsirdība - viss tas ko sauc par mīlestību. Vai arī nerodās nokas. Tad viņi izšķiras un spēlīte sākas no jauna. Tā ir mīlestība īstenībā. Mēs nedzīvojam romāna, vai uz skatuves. Mēs dzīvojam uz zemes. Nu saki man, kāpēc tā plukatas studentīpa, tā dzerāja mākslinieka vietā nevarētu būt es?

A. Tas jau viņš nav bildinājums. Tas ko jūs man te izskaidnojāt, drīzāk ir veikaliņš priekšlikums. Nepūlieties pienādīt, ka tam kāds sakars ar mīlestību. Nav.

I. Ir gan. Ja tevi nemīlētu, es to nemaz neiztoiktu.

A. Kāpēc jūs tik ļoti gribat man palīdzēt izstudēt?

I. Nu redzi. Man ir auto. Esmu jau atradis arī dzīvokli, tikai tas vēl jāremontē un jāiegādājas mēbeles. Negribu dzīvot tā kā cīti, kas dzer un pļeguro. Bet solidi, kā intelligentam cilvēkam pieklājās. Neesmu baudījis sevišķu izglītību. Tāpēc gribu lai vismaz sieva man būtu akadēmiski izglītota. Precēšu tikai sievu ar augstskolas izglītību vai neprecēšos nemaz.

A. Jūs mani mīliet tādēļ, ka esmu studente?

I. Jā.

A. Tas nu gan jocīgi. Esmu dzirdējusi, ka iemīlās zilās acīs, zeltainos matos, slaidā augumā. Bet tikai tādēļ, ka studente - tā ko vēl nozīju dzirdējusi.

I. Par skaistām acīm es nedodu ne četri. Un matas var nokrāsot nevien dzeltenums, pat lillā. Kāpēc man jāiemīlās mīosīgās īpašības, vai nevaru garīgās? Es tevī mīlu tāpēc, ka esi studente. Mama priekšlikumu vari mīenīgi pieņemt. Nokā nemorāliska tur nav. Nav nekāda noziegums pieņemt palīdzību no cilvēka, kas mīl un grib palīdzēt. Patiesība sakot, tev cita ceļa nemaz nav.

A. Kā tā?

I. Tu nevari studēt, ja tev nepalīdzu. Tev šoruden jāpārtrauc studijas. Tu nevari samaksāt ne lekciju naudu, ne par gramatām. Un kur nu vēl citas vajadzības.

A. Kā jūs to variet zināt?

I. Vai nav vienālga kā, ja tikai zīnu.

A. Pagaidiet. Ko jūs toicāt ir pa daļai pareizi un pa daļai aplam. Jūs sakāt, ka būtu ar mieru man palīdzēt nobeigt studijas, ja mēs dzīvotu kopā.

Vai jūs to darītu skaidri zinot, ka norūna ir tikai kamer studēšu? Ka pēc tam mes šķirsimies? Jo nekad ar jums neprecēšos. Nekad nebūšu jūsu sieva.

I. Pēc gadiem tu varbūt domāsi citādi.

A. Es nekad nedomašu citādi. Vai arī tad jūs gribat - vai arī tad vēlaties palīdzēt.

I. Noteikti. Esmu ar mieru arī tā. Un ko saki tu?

A. Es nezinu. Es nezinu. Nu, varbut. Varbut. Nu... jā, jā.

I. Lielski. Ļoti prātīgi darīts. Tas prasas pēc nosvētīšanas. Brauksim kaut kur. Ej, sagerbies, ludzu.

A. (vilcinoties) Nu, labi.

I. Kamer tu gorbies, gribetu parunāties ar tavu māti.

A. Es pasauksu. (iziet)

Marija. (ienāk)

I. Labrīt.

Marija. Jūs gribiet ar mani runāt?

I. Jā.

M. Kādā lietā?

I. Nu, ja gribat tiešu atbildi uz tiešu jautājumu, precību lieta.

M. Patiesību sakot, jauveselu gadu esmu atraitne. Ja kāds patiesā būtu metis uz mani aci...

I. Smaidīs tam laime, sievasmāt. Es gan esmu acis metis uz jūsu meitu.

M. Vai tikai neesat pārskatījušies? Mana meita vēl studē. Nokad neesmu dzirdējusi viņu runājam par precībām. Es pat nezinu, vai esat pazīstami.

I. Esam draugi.

M. Brīnos, ka jūs nepazīstu.

I. Tāda ir moderna jaunātne. Nekā noteikta nesaka.

M. Un jūs?

I. Esmu šeit, lai jums visu pateiktu noteikti.

M. Jūs man nepateicāt savu goda vārdu.

I. Suks. Indulis Suks. Esmu auto īpašnieks un pelnos ar savu mašīnu kā takso-metra soferis. Vēlāk domāju iegādāties vairākas mašīnas. Tad pašam vairs nebūs jābrauc.

M. Tad jau abi esam veikalnieki. Man ir neliels veikals zivju tirgu.

I. Es neesmu veikalnieks, bet uzņemjs.

M. Un jūs gribat precēties? Kāpēc Arija man nekā nav teikusi?

I. Tāpēc, ka precēties gribu tikai es. Viņa nē. Viņa tikai grib beigt studijas un ir mierā ja es viņai to palīdzu.

M. Jūs gribat Arijai palīdzēt augstskolu nobeigt?

I. Jā.

M. Un viņa nesolās jūs precēt?

I. Pagaidām nē.

M. Ko tad dzīvosiet kopā neprecējusies?

I. Pagaidām, jā.

M. Kā tad jūs zināt, ka viņa vēlāk gribēs jūs precēt? Nobeigs studijas un jūs atstās.

I. Ja viņa pēc studijām aizietu, es nemožēlotu. Bet, reizēm notiek neparedzēti gadījumi, kad sievietē groza iecerētos plānus un pati veļk pie mācītāja.

Tā reizēm dzīvē notiek.

M. Tā notiek gan.

I. Arijai tas derētu.

M. Varbūt.

I. Tad jūs būtu mierā?

M. Kaut kas man te nepatīk. Bet jūsu priekšlikums nelielās negodīgs. Precēties jūs gribiet, ko jums varu pārņemt. Bet ar to jau vēl nepietiek, lai atbildētu jā vai nē. Es jūs nemaz nepazīstu.

I. Arija mani pazīst.

M. Nu, tad lai viņa arī izšķiras. Bet vēlāk nevainojiet mani.

I. Paldies, sievasmāt. Ar to pilnīgi pietiek. Vairāk es arī nekā negribēju.

M. Es neka neteikšu, tik ilgi, kamēr viss būs pieklājīgi un godīgi. Ja iznāks kāds noglitums, tad sagieties. Vainīgais busit jūs, ne mana meita. Vai tas saprotams?

I. Pilnīgi, sievasmat. Viss būs kārtībā. Mani nolūki vislabākie.

M. Protams, protams. Virieša nolūki. Vai nu tie var būt citādi, ka tikai labākie.

I. Reizem, kundze, tomēr tā ir.

M. Ka ne, ka ne. Šad un tad atrodas kāda mulķīte, kas tam tic.

Otrā aina

Viesistaba pie Eglona

Eglons un Ārija. (ienāk) Nu, Ārij, šī satikšanās mums jānosvin. (ielej glāzēg
vīnu, smiedz Ārijai, saskandina) Uz šo negaidīto satikšanos. (malco vīnu)

Ārija. (malco vīnu) Vai tā ir, Eglon? Tu nemāties? Gan atkal mani aizmirsi, ka bija visu šo ilgo laiku.

E. Nu gan vairs ne. Un es, gandrīz tevī nepazīnu. Bet tu arī esi pārvērtusies. Tik ļoti pārvērtusies.

A. Vai tie nav tikai tukši vārdi?

E. Nē.

A. Tu būtu varējies mani satikt, ja būtu gribējis. Tu taču zini, kur atrodas Zobārstniecības institūts?

E. Protams. Bet es kaut kā esmu aizgājis no visa bijušā. Un laiks aizskrējis tik ātri, mācoties, turot pārbaudījumus, strādājot.

A. Tu beidzi pāgājušā gadā?

E. Tā ir. Nu jau gadu strādāju kā asistents slimnīcā.

A. Un kā tava privātā prakse?

E. Nu, tā. Man ir pieņemamā istaba un izkārtne uz durvīm. Un gadās jau arī kāds patients.

A. Sākums labs. Turpmāk tev būs arvien labāk. Arī es nu esmu beigusi studijas un ilgojos to dienu, kad strādāšu pati savā zobārstniecības kabinetā. Man liekās, tad tikai dzīve sāksies.

E. Nāks arī istās rūpes. Bet nu gan es negribu tevī vairs tā pazaudēt. Tiksmies būžak.

A. Tov tik daudz darba, slimnīcā, pieņemamās stundās. Slimo kasē un mājā. Un varbūt vēl kas svarīgāks.

E. Nebūs nekā svarīgāka. Gan jau atliks kāda stunda mums abiem.

Zebergs. (klauvē)

E. Lūdzu.

Zebergs. (ienāk) Labvakar.

E. Dr Zeberga kungs. (sarokojas ar Z.) Labvakar.

Z. (pie A., sarokojas) Labvakar, kolēģe.

A. Labvakar, doktora kungs.

Z. (E.) Nācu skatīties, kā tu te dakter, dzīvo. Man jau katru dienu jāsoļo te apkārt. Ansta rīkojums, lai stiprinātu sirdi.

E. Jūs esat prognozējuši. Drīz busit pilnīgi atguvis spēkus.

Z. Jā, līdz nākamai reizei. Vai mēs to nezīnam - manos gados. Tas bija pirmais zvans. Nākamais var būt pēdējais.

E. Sēžat, lūdzu.

Z. (sēžās) Labi, ka jaunie stājas ierindā. Mums vecajiem, tik un tā drīz jānoiet no skatuves.

E. (ielej vīnu glāzē, smiedz Z.) Driķstu piedāvāt?

Z. Lūdzu. (malco vīnu) Nu, kā tad veicās?

E. Vēl jau tikko sāku. Vai jūs arī jau strādājat?

Z. Jā, mazuliet. Bet esmu nodomājis aiziet atpūtā un praksi atdot kādam citam. Meklāju tikai piemērotu jaunāku kolēģi.

- E. Tas jau nebūtu tik grūti. Jūsu kabinets tik labā vietā, ka labāku Rīgā nevar iedomāties. Katrs butu mierā to pārņem.
- Z. Bet, kuram katram es to negribētu atdot. Praksi kopdams, ilgajos gados, esmu savus pacientus iemīlējis. Daudzus ārstēju jau pusmūža. Ne varu, ne gribu tos atdot kuram katram jaunam bezpieredzes ārstam.
- E. Ko domājat pats darīt?
- Z. Mums ir vasarnīca Ogrē. Tad tur nu pavadīsim yecuma dienas. Savs grasis mums iekrāts, cenam, ka iztiksim, cik vēl dzīvot ļauts.
- E. Un ka ar jūsu kundzes zobārstniecības praksi?
- Z. Arī to atdosim kopā ar manu kabinetu un dzīvokli. (jokojot) Jā, prātīgākais ko tu varētu darīt, butu apprecēt zobārsti. Tāpat kā es to savā laikā darīju. Tad tu to visu varētu pārņemt.
- E. Jus domājat, ka es varētu pārņemt jūsu kabinetu, jūsu praksi?
- Z. Esmu tevi novērojis jau ilgāku laiku. Tu lieliski baidi fakultāti, tiki par asistentu un guvi labu pieredzi slimnīcā. Tu būtu īstais kuram varētu atstāt savus pacientus.
- E. Ka man tas būtu iespējams? Jūsu rentgena kabinets vien maksā gārgi. Nerunājot par zobārstes krēslu. Un jūsu lielajam dzīvoklim tik skaistā rajonā arī jābūt dārgam.
- Z. Tas tiesa. Lēti nebūs. Bet rentgens tev tik un tā jāpērk. Manu dabūsi lētāk. Un dzīvoklis... nu prakse to viegli samaksās. Kaut kas vēl paliks pāri, pat sakuma. Došu tev visu uz nomaksu.
- E. Es nezinu, ka lai jums pateicos, kolēģi? Šī ir laimīgākā diena manā dzīvē. Nekad necerēju, ka tads sapnis varētu piepildīties.
- Z. Pavisam vienkārši un dabiski. Man dēlu, ārstu nav. Tā tad prakse jāatdod citam, Nezinu cik ilgi mana vecā sirds izturēs. Laiku, kas man vēl atlicis, gribu pavadīt mierīgi - ar puķēm un ar makšķeri. Tu varētu pārņemt manu darbu, ja gribi.
- E. Par gribu nav runa. Bet vai tas būs iespējams? Vai jūsu pacienti nāks pie manis? Jauna, nepazīstama ārsta.
- Z. Kolēģi, ir veidi, ka to medz nokārtot. Kādu laiku tu strādāsi ar mani kopā, ka mans asistents. Ievedīšu tevi amatā - kā vecais mācītājs jauno. Pacienti pienācis pie tevis, nāks arī tad, kad pats te vairs nebūšu.
- E. Ja jus tā sakāt, man nav iemesla šaubīties. Bet ko lai dara ar zobārstes kabinetu?
- Z. Tev butu jāņem tas arī. Manai sievai ir ļoti laba prakse. Nu pagaidām salīgsti kādu jaunu, labu zobārsti. Nu kaut vai šo pašu kolēģi, Arijū. Un kas zina, varbut ar laiku savu kolēģi zobārsti apprecēsi. Tāpat kā es. Zobārstes ir labas sievas.
- E. Tas viss vēl jāpārdomā.
- Z. Na, labi, pārdomā vien. Es nu atkal iešu. Savu esmu pateicis. (atvadas) Uz redzēšanos, kaut rītu pat. Nāc tik un strādā. (atvadas no A.) Uz redzēšanos kolēģe. Neatsakiet tam puisim.
- A. Uz redzēšanos. Sveiciniet kundzi.
- Z. Paldies, sveicināšu. (iziet)
- E. un A. (pavad Z., nāk atpakaļ) Vai tas nav pārsteigums?
- A. Lielisks. Neko labāku nevarētu vēlēties.
- E. Un tu. Vai tu butu mierā?
- A. Jā, Eglon. Gribu strādāt kopā ar tevi. Ar lielāko prieku. Tik labu, tik dārgu kabinetu es nevarētu iegādāties vēl pēc pieciem gadiem. Slimo kasē strādājot. Bet, tev novajaga vadīties no tā, ko doktors Zēbergs tev ieteica. Kādēļ tu izvēleji manī?
- E. (pievelk A. sev klat) Tas ir atkal cits jautājums.
- A. To es gribētu zināt. Piedod, ka esmu tik nepacietīga.
- E. Tu esi brīnīgīga. (skūpst A.)
- A. Es tikai laga nesaprotu, kas es tev būšu? Algota zobārste, vai varbut sieva?
- E. Tas tiesām butu jāpārdomā. Bet tur tev arī kas sakāms.
- A. Tev jāsak.

- E. Nemsim šo lietu vispirms no praktiskās puses. Ja mēs tikai strādātu kopā, tev būtu jāirē atsevišķs dzīvoklis. Ja tu būtu mana sieva, varētu dzīvot kopā ar mani, par velti. No praktiskā viedokļa būtu izdevīgāk, ja mēs precētos.
- A. Nav praktiskā puse vien. Ir arī otra, nepraktiskā.
- E. Nu, to vēl vieglāk nokārtot. (skūpst A.)
- A. Mīļais, bet laikā, kad viens otru nesatīkam ir kaut kas noticis. Es negribu nekā slēpt. Es tevi mīlu, Eglon, tevī vienīgo. Tas, kas bijis nekā negroza. Vai nē?
- E. Nē, Ariņ, tas nekā negroza. Ievērojot divus ļoti svarīgus punktus. Ja tie ir kārtībā, tad tas nekā negroza.
- A. Kādi ir šie divi svarīgie punkti?
- E. Nu, pirmkārt, ka viss kas bijis, ar šo dienu lai būtu izbeigts.
- A. Protams.
- E. Tad nav ko raizēties.
- A. Un tālāk?
- E. Lai kas bijis, viss bijis honorīgi.
- A. Ko tu ar to gribi teikt?
- E. Ka nav bijis nekā tāda, par ko ļaudis runātu. Nehonorīgs būtu bijis kaut kas tāds, kas varētu kaitēt mūsu labai slavai. Ne vien personīgi, bet arī arodnieciski. Nokas tāds par tevi nav dzirdēts. Avīzēs par tevi ar nekas nav rakstīts. Ta tad neraizējies.
- A. Paldies, mīļais.
- E. Tu man neesi pateicību parādā. Es jau arī neesmu labāks. Nekad neesmu bijis uzdzīvotājs, vai donzuans, bet gluži ka mūks šos gadus arī neesmu dzīvojis. Tā tad esam līdzīgi.
- A. Paldies, mīļais. (paskatās rokas pulkstenī) Ir jau diezgan vēls. Man rīt jābūt slimnīcā.
- E. Es tevi pavadišu.
- A. Nē, mīļais, nevajaga. Es brauksu mājā ar taksīti. Tie ir tepat tuvumā.
- E. Es tevi tomēr pavadišu.
- A. Nu, labi. Pavadi. (abi iziet)

Trešā aima
Krogā.

- Varkalis un Indulis. (sēž pie galda ar un dzer. Abi jau diezgan "mīksti").
- Indulis. Vai atļauts jautāt?
- Varkalis. Atļauts.
- I. Vai kungs nebūtu, tā kā students? Jūs izskatāties apmērām kā studenta kungs.
- V. Apmērām.
- I. Varbūt pat jauns doktors?
- V. Kojūs gribat? Padomu bez maksas? Kas jums kaiš? Vārācis? Blauzmas? Pirmdienas rītos melaba dūša? Citas kaites jums nevarētu būt.
- I. Tiesām, students mēdījis? Patīkama sagādīšanās. Es gribētu lai jūs zinātu, ka klaidonis es neesmu. Esmu kārtīgs taksometra šoferis un auto īpašnieks. Vienu zolīds. Pasāļorus nokrāpju ar skaitītāju, kā daži, kuri dara kaunu mūsu profesijai.
- V. Es nerakstīšu recepti. Vienalga, pret pinnēm, blauznām vai lentas tārpu. Nevaru. Jūs pan velti pūlaties. Man nav tiesības.
- I. Lentas tārpa man nav. Vismaz domāju, ka nav. Gribētu runāt par dzīves problēmām. Par sievietēm. Jūs, izglītots cilvēks, varētu man dot padomu.
- V. Pie sievietēm padomi nelīdz. Sieviete ir radījums, kas nedomā ar galvu. Es nezinu ar ko viņas domā. Varbūt ar sirdi. Vai ar kādu citu orgānu. Bet ne ar galvu. Tā nav medicīniska problēma. Ejiet pie mācītāja.
- I. Es gribu kaut ko jautāt. Vienkāršu, medicīnisku. Man tas ļoti svarīgi.

V. Kas tad ir ļoti svarīgs?

I. Es jau... es... Es jau četrus gadus dzīvoju ar kādu jaunu sievieti. Bet... Bet mums vēl nekā nav. Kāpēc? Jūs esat students, jums to vajadzētu zināt.

V. Nevajag. Citiem par daudz, citiem nemaz, tas izlīdzinās.

I. (sīt dūri galdā) Bet man tas ir svarīgi. Citādi baidos, ka nevarēšu viņu paturēt. Viņa man izslīdes no rokām kā zutis.

V. Ar sievietēm problēma nav kā tas iegūt un paturēt. Galvenā problēma ir, kā tikt vaļā. Ja tavēja grib aiziet, vari būt laimīgs. Laid lai iet. Lai skrien.

Dabūs citu.

I. Es gribu viņu paturēt. Sieviete jautājuma jums citādi uzskatī. Materiālā ziņā savu eksistenci esmu nodrošinājis. Bet man ir arī garīgas intereses.

Neesmu augstās skolās gājis, tāpēc par savu mūža mērķi esmu spraudis, apprecēt akadēmiski izglītotu sievieti.

V. Brāvo. Visas vecmeitas par to sajūsmā palēksies. Ieliec sludinājumu Jaunākās Zinās. Varu derēt, tev netrūks atbilde.

I. Es arī atradu vienu studentu. Bet piedzīvoju vilšanos. Sievieti iegūt diezgan viegli. Bet viņu paturēt, pavisam kas cits. Tas ir ārkārtīgi grūts uzdevums.

V. Pareizi. Sievieti iegūt pavisam viegli. Nav nekā vieglāka. Bieži viņas pašas karās kaklā.

I. Esmu iznēginājies visu. Nekas nolidz. Tāda nelokama griba, gluži kā stūrģalvīgam vīrietim. Es gādāju visu ģimenes dzīvei. Podus un pannas. Palagus un grīdas segas. Drēbju skapī, galas mašīnu un sujmašīnu. Nemaz nerunājot par radio - Pilipa firmas. Arzemju ražojums. Sakiet, kas tad mīlestība ir? Vai jūs varat to izskaidrot?

V. Nē. Es to nevaru.

I. Jā mums būtu kaut kas, tad viņai būtu jāpaliek pie manis, sava dēla vai meitas tēva. Es dariju visu kas manos spēkos. Bet arvien vēl nav. Ko jūs par to sakat?

V. Priecājies. Tu būsi vēl lielākā kežā, ja gadīsies. Viņa aizietu un tu dabūtu auklēt. Vai vizināt savā taksometrā.

I. Jūs esat tās lietas mācījies, studenta kungs. Ko tas nozīmē?

V. Jūs teicāt, ka viņa ir studente? Medicīnas studente? Tad, mīļais draugs, jums nav ne mazākās izredzes kaut ko panākt. Parāk gudras.

I. Viņa nav medicīnas, bet vārdu sakot, jauna zobārste.

V. Tas ir apmōram tas pats. Arste vai zobārste. Pārāk gudras. Tavas pūles veltīgas. Vari beigt.

I. Kā tas var būt?

V. O, ir dažādi līdzekļi. Jums nebūs ne pīkstula ne kurkula.

I. Briesmīgi, ka ir tādi izgudrojumi. Un ka tos māca sievietēm. Pie manis dzīvojot un studējot, viņa kļuvisi īsta skaistule. Un tas viņai sakāpis galva. Tagad viņa pārliecināta, ka var dabūt daudz izskatīgāku vīru nekā mani. Viņa metusi acis uz kādu jaunu, glumu dakteri. Tāds diplomēts nolga viņas var aptīt ap pirkstu, kamēr tu ar savu patiesu mīlestību vari prasti sakot iet bekot. Man tas jāizkave par katru cenu. Esmu nolēmis kaut ko darīt. Radīt kādu retu, kādu plankumu, kas bojātu viņas skaistumu. Jūs, studenta kungs, man varētu ie-teikt kaut ko tādu kas nav parak bīstams.

V. Tu gribi darīties galu? Nu, auto katastrofas parasti beidzas ar nāvī. Piedod tikai gāzi un drāzies staba vai sienu. Viegli un atri. Ko? Ak tā, saprotu. Tu negribi bojāt savu jauno, glīto mašīnu. Nu tad, es nezīnu, ir vēl dažādi līdzekļi. Karies bikšu lences, riņķi iekša kadu skabi. Kaut kuru kodīgu šķidrumu.

I. Kādu kodīgu šķidrumu? Par ko jūs runājat? Es nesaprotu.

V. Nu, piemēram, ziepakmeni. Parbaudīts līdzeklis. Neskaitamas koksas to lieta-jūšas ar iespaidīgiem panākumiem. Neskaitamas pamestas brūtes. Tikpat labi derēs arī pamestiem brūtganiem. Vai koncentrētu sērskābi. Iznākums būtu tāds pats. (ceļas) Iesim svaigā gaisā.

I. Es jūs varu aizvest. Tas jums nekā nemaksās. Tik un tā braucu mājās.

V. Prātīga doma. Man kājas lāgā neklausa. (iet)

I. (ejot) Vai jums neliiekās, ka mana doma pareiza? Ka man tiesības darīt visu, lai viņu paturētu? Jūs mani gan drusku pārpratāt. Es nedomāju par pašnavību. (prom).

Ceturta aina

Istaba. Arija, rīta gerbā, gul uz dīvana, lasa
"Jaunākas Ziņas".

Indulis. (klauvē)

Arija. Ludzu.

Indulis. (ionāk) Ārij, man ir kas svarīgs sakāms. Ļoti svarīgs. (apsēžas uz dīvana malas, uzliek roku uz A. ceļgala.)

A. (pavelk ceļi tālāk) Nu, ko tu gribēji man teikt?

I. Mēs neesam parunājušies, kā draugi, kā tuvi cilvēki. Reiz taču gribētos izrunāties, par visu.

A. Par ko?

I. Nu, pirmkārt, par tevi. Tavu darbu un nākotni. Tu nu esi beigusi studijas, dabūjusi diplomu un vietu. Bet vai Slimo kases darbs tevī apmierina? Domāju, ka nē. Tu gribi nodibināt arī privātu praksi, atvērt mājās vai pilsētā savu kabinetu. Vai tā nav?

A. Varbūt ir arī.

I. Nu, lūk. Un, protams, tas tev nav pa spēkam. Ko tu teiktu, ja es tev palīdzētu.

A. Ko, palīdzētu?

I. Nu, iekārtot kabinetu. Nopirkt zobārstniecības krēslu un visu citu.

A. Ka tu to varētu? Vai tu arī zini, cik maksā jauns, moderns krēsls?

I. Zinu gan. Esmu to noskaidrojis. Nedomāju, ka tāds krēsls var būt tik saso-
dāti dārgs. Bet tu to dabūsi.

A. Kur tu pēmsi naudu?

I. Es pārdošu savu auto.

A. Pārdošu auto? Tā tak tava dārgākā manta.

I. Protams. Bet šai gadījumā tavas vajadzības svarīgākas nekā manas.

A. Bet ko tad tu pats darīsi, bez mašīnas?

I. Ko tad darīju, kad man tā nebija? Braukšu kādā firmā par algu. Darbu var dabūt katrā laikā. Vēlāk tu pati man atkal palīdzēsi iegādāties jaunu mašīnu. Tas būs tīri veikalniecisks darījums. Vispirms es aizdošu tev, tad tu man. Un tā mēs drīzi abi būsim uz kājām. Nu, ko tu par to saki?

A. (klusē)

I. Nu, ko tu saki?

A. Draugs, es varu atbildēt, bet mana atbilde tev nepatīks. Saprotu, ka esi labi domājis, gribēdams man palīdzēt. Bet man tava palīdzība nav vajadzīga. Gribu pati kārtot savu dzīvi. To, kas kārtojams, lai sāktu privātu praksi, es arī pati nokārtošu. Patiesība, ja tu īstā gribā zināt, esmu jau nokārtojusi.

I. No -- kā -- to -- ja -- si? Bet kā? Kā dabūji dzīvokli? Kur pēmsi ienākumu krēslam? Tu taču nebūsi papēmusi kādu no veclaicīgiem ar kājmināmu urbi?

A. Nē, Indulii. Man būs gluzi moderns krēsls un lieliski iekārtots kabinets. Viens no labākiem Rīgā.

I. Bet kā? Tas taču maksā un tu esi tikai dažus mēnešus strādājusi. Tev nevar būt tik daudz naudas. Es zinu, ka tev nav.

A. Man naudas nevajag. Pāņemu kādas vecas zobārstes pilnīgi iekārtotu kabinetu. Viņa aiziet pensijā, un visu atdod man. Uz nomaksu.

I. Kura tā ir?

A. Agnese Zēberga.

I. Viņa tev atdod savu praksi. Kāpēc tieši tev? No visām jaunajām zobārstēm tieši tev?

A. Mani viņai ieteica kāds paziņa. Jauns ārsts, ar ko kopā studēju un ar ko man draudzīgas attiecības. Viņa pārņema zobārstes Zēbergas vīra kabinetu

un dzīvokli.

I. Un kas ir šis, tavs labvēlis? Vai tas nav tavs draugs Eglons Midegs?

A. Uzminēji. Tas ir doktors Eglons Midegs. Pateicoties viņa rekomendācijai.

I. Jā, jā, jā. Un jūsu personīgām draudzīgām attiecībām, vai nē? Ar vienkāršu paziņanos nepietiktu tik svarīgā lietā. Es nemaldīšos pieņemot, ka svarīgas ir arī draudzīgās attiecības.

A. Nu, varētu teikt arī tā. Es viņu sen pazīstu. Sen pirms tevis. Viņš ģreja istabu mātes dzīvoklī, kad vēl biju tikai vidusskolniece. Jau no tiem laikiem esam pazīstami, un mums ir -

I. - draudzīgas attiecības? Vai tas būtu pareizais vārds? Vai patiesībā nav drusku vairāk? Tu domā, ka esmu muļķis. Bet tā gluži nav. Es sen jau zinu, ka tu ar viņu slepeni satiecies.

A. Slepeni? Kapēc slepeni? Esmu ar viņu tikusies, bet pilnīgi atklāti. Man nav ne no viena jāslēpjas. Ja vēlos ar kādu satikties, varu to darīt. Varbūt tu man to gribi aizliegt? Tu? Tādu tiesību tev nav bijis un nekad nebūs.

I. Tad man nav nekādu tiesību? Pēc gadiem, ko esam pavadījuši kopā? Esmu tev svešs cilvēks? Vai tas nekā nenozīmē, ka visu laiku esmu rūpējies par tevi. Domājis par tavu nākotni. Es tevi mīlu un daru visu ko varu, lai tev palīdzētu? Es nevien gribu auto pārdot, esmu to jau izdarījis. Man ir nauda tava kabineta iekārtošanai. Tev nav vajadzīgā palīdzība no tā smalkā, gudrā daktera. Mēs visu varam dabūt pašī. Man ir nauda. Visu to gribu atdot tev.

A. Es tev jau teicu, man tava nauda nav vajadzīga. Es no tevis nekā neņemšu.

Un tad, ja reiz par to esam sākuši runāt, man tev jāatgādina, ka mūsu norunas laiks ir beidzies. Tu, liekās, to esi aizmirsis, tāpēc man tas jāatgādina. Mūsu līgums apbūseji ir izpildīts. Kad tas viss ar mums sākās, kad tu mani aicināji un es biju mierā, runā bija par studiju laiku. Es solījos, ka dzīvošu pie tevis, kamēr beigsu studijas. Ceru, tu to neesi aizmirsis. Es to pateicu skaidri, un vēl atkārtoju; pēc tam iešu savu ceļu. Nekad neesmu solījis palikt pie tevis ilgāk vai būt tava sieva. Nekad. Jau sākumā teicu, tas nekad nenotiks.

I. Tas bija toreiz. Vai pasaulē nekas negrozās?

A. Varbūt daudz kas grozās. Bet godīgu cilvēku norunas nē. Ja viņi tur savus solījumus, nekas negrozās. Es savu esmu turējusi, un sagaidu, ka arī tu to darīsi. Mums laiks šķirties. Ka velies - ar naidu, vai draudzīgi. Esi prātīgs, Induli. Šķirsimies draudzīgi, kā visu laiku esam dzīvojuši.

I. Ariņ, nevaru ticēt, ka neesi šais gados ieraudzījusi un sapratusi, ka tevi mīlu. Mīlu un nevaru no tevis atteikties. Vecā noruna vairs nav spēkā. Es tevi gribu paturēt vienmēr. Mums jaturas kopā.

A. Nē, mums bija noruna. Varbūt tavas domas šai laikā mainījušās, manas nē.

Un tu mani nekā neuzspiedīsi pret manu gribu. Mēs šķirsimies, jau rītu pat. Manas mantas jau sakravāju ceļa somās. Viiss ko tu esi pircis, paliek tev. Naudu, ko esi sākumā šad, tad man izdevis, ne iedevis - tu dabūsi atpakaļ. Esmu visu sīki pierakstījusi. Mēs esam šķirti laudis, Induli. Rīt es aizeju.

I. Pie tā daktera?

A. Vai nav vienālgā? Nu, ja gribi zināt - jā, pie viņa.

I. Un tu domā, ka tas tik vienkārši. Ka es klausīšu un samierināšos? Tik vienkārši no tevis atteikšos?

A. Kapēc ne? Ja nu mūsu noruna kāds bija zaudētājs, tad tā esmu es. Es taču esmu tev atdevusi labākos, skaistākos jaunības gadus. Vai tā nav? Ko tu vēl gribi? Ko tu esi zaudejis? Nē. Tu kuru katru brīdi vari apprecēties un dzīvot laimīgi. Es arī gribu darīt to pašu. Un tu man to neaizliesi.

I. Vai tas tavs pēdējais vārds?

A. Jā, Induli, tas mans pēdējais vārds. Nekas nemainīsies.

I. Nemainīsies? To tu vēl nezini. Varbūt tomēr kaut kas mainīsies. Tu domā, ka vari apsmiet otra cilvēka jūtas. Samīt otra cerības, mīlestību, kā lupatu? Nepievilies. Es tev saku, nepievilies.

A. Es negribu klausīties, ja tu esi tāds. Es domāju pietiks. Esmu visu pateikusi. Tu arī pateici, ko gribēji. Lūdzu, atstāj tagad mani vienu.

I. Acūpirkli. Es vēl tev visu neesmu pateicis. (izskrien laukā, atpakaļ, pudele roka. Pie Arijas, satver tās).

A. (raujās projām) Ko tev vajaga? Ko tu gribi no manis?

I. Aiztaisi acis. Ja negribi kļūt uz mūžu akla, aiztaisi acis. Tullim. Pavīsam

A. (klīdēz) Palīgā.

I. Acis cietā. Netaisi vaļā.

A. (klīdēz) Palīgā. (izraujās, bēg)

I. (satver Arijas, Skidrumu, kas biju pudelē, ielej Arijai sejā.)

DAUGAVAS VANAGU

LATVIEŠU TEATRA KRĀTUVE

Piektā aina

Istaba slimnīcā.

Bostonā.

Priekškarām voroties, kāds aizskatuvē skāļrunī monotoni sauc: "Doktors Arājs, doktors Arājs, doktors Arājs. Doktors Vītols, doktors Vītols, doktors Vītols".

Arija. (sod atzvoļtnes krēslā. Gandrīz visu viņas seju klāj balts parsējums, atstājot brīvas tikai acis, nāsīs un muti.)

Dr. Valdmame. (parbauda pansējumus).

Arija. Kā jums liekās kolēģe? Ceru, ka man nepaliks rētas?

Dr. Valdmame. Patiesību sakot, kolēģe, jūs varat būt laimīga, ka skābe nav skārusi acis. Ļoti laimīga. Mēs jau tagad varam noteikti apgalvot, ka redze jums nebūs traucēta.

A. Cik ilgi man būs jāpaliek slimnīcā?

Dr. V. Tas atkarīgi no jums. Jūs varat atstāt slimnīcu kuru katru brīdi un arstēties mājās. Bet, dažu apsvērumu dēļ, jums pagaidām būtu vēlams palikt slimnīcā. Atņāks direktors, noturēsīm mazu apspriedi, tad redzēsīm. (iet laukā) Kolēģe, es pieņemu, ka jūs ar žurnālistiem nevēlaties runāt?

A. Ar kuriem žurnālistiem? Kādā lietā?

Dr. V. Nu, ar avīžu reportieriem. Jūsu negasījuma lietā.

A. Nē. Vai kāds gribēja?

Dr. V. Jā, te bija dažādi. Es visus aizraidīju projām, pieņemot, ka nevēlaties, lai jūs traucē. Ceru, ka esmu pareizi darījuss?

A. Pilnīgi pareizi. Nevienam gar to nav nekādas daļas.

Dr. V. Ta jau domāju. (prom)

Skāļrunis: "Doktors Tērauds, doktors Tērauds, doktors Tērauds. Doktors Valdmame, doktors Valdmame, doktors Valdmame".

Marija. (iemāk, apsežas) Nu, dabūji, ko gribēji? Vai es neteicu, meikroņ nelai- me? Vai es neteicu, apdomā ko dari? Nu tu redzi, kas iznāk, kad neklausā matoņi. Vai tu tā vispārīgi esi? Deguma galu vien var redzēt. Pat pazīt nevar, tā esi apstrādāta. Ak, Dievs, ak, Dievs, kāpēc tu cilvēkiem atņem prātu? Kāpēc nerādi taisno ceļu tumsajā pasaulē ielejā? Nu, ko ar tevi lai dara? Mana bērns jau esi. Nollāime paliek nollāime. Nu, ja nav kur palikt, nāc atpakaļ pie manis. Gan dzīvosīm, pastardiema vēl nav pienākusi. To es atnacu tev pateikt. Nebēdā- jies, es tev palīdzēšu. Uz ielas tevi neatstāšu.

A. Man nekādu palīdzību nevajaga, mā.

M. Ja novajag, labi. Bet ja vajag, tad atceries, ko saku.

A. Paldies, mā.

M. Cilvēki vien esam. Man arī neiet labi. Slikta dūša un reiboņi. Bij jāiet pie daktera. Atrāda, ka esot sirds paplašinājussies un aizdomas vēl uz ko citu. Kas zina, cik ilgi vēl dzīvošu. Tapec domāju, vai vērts pamest citiem kļūdās un grēkus, kad pašam, kas zin, varbūt nāve zobu galā? Es tev, meitiņ, velu tikai labu, lai kā pagatne bijis. - Vai tev kā nevajag?

A. Nē, man visa diezgan. Paldies, mā.

M. Vai gribi lai atkal atnāku?

A. Es ilgi slimnīcā nepalikšu.

M. (pieceļās) Nu, tad uz redzēšanos, un visu labu. Ja nekā nevaru tev palīdzēt, tad

A. Kā tu mani atradi, mā? Kā zināji, kas ar mani gadījies?

M. Apzēliņ. Kā tad nezīnātu. Es taču lasu avīzes. Pilnas rakstiem par tevi.

Veselas lapas. Un pat ja nelasītu, pilsētā par tevi vien runā. Un par tavu brūtgamu, cik viņš dabūs. (izņem no somas laikrakstu) Skaties, te jau ir.

A. Izlasi.

M. (lasa) Drāma aiz romantiskiem iemēšiem. Jauna zobārste kritusi par upuri atstātā mīlāka mežonīgai atriebībai. Zobārstei Arijai Taunai, viņas dzīvoklī uzstrucis pamests mīlākais, taksametra soferis Indulis Suks. Viņš tai ielējis seja kodīgu šķidrumu, kura sastāvs vēl nav noskaidrots, bet domājams, ka tas bijis ziepakmens atskaidījums vai koncentrēta sērskabe. Jābaidās, ka cietējai būs bojāta nevien seja, bet pat laupīta acu gaisma. Uzbrukums noticis vakara stundā. Policija pāsteigusies pēc dažām minūtēm. Vainīgais ievietots izmeklēšanas apcietinājumā. Indulis Suks paskaidro, ka uzbrukumu izdarījis greizsirdība, domādams, ka viņa iecerēta satikusies ar citu pielūdzejū. No lietpratēju puses mums paskaidro, ka par tišu, pādomātu uzbrukumu, kura sekas bijuši smagi miesas bojājumi, draud vairāk gadu cietuma sods. (skatas citā vietā) Te vēl ir kāds cits raksts.

A. Pietiks. Paldies, māt. Nu jau es zinu.

M. (atliek laikrakstu somā) Nu, tad es iehu.

A. Labi, māt. Ej vien.

M. (iziet)

Skatrunis: "Doktors Neibergs, doktors Neibergs, doktors Neibergs. Doktors Vētra, doktors Vētra, doktors Vētra.

Dr. Valdmane un Eglons. (ienāk, baltos uzsvārcos) Nu, kolēģe, kā mums šobrīd klajās? Labāk? Tas jauki, tas jauki. Redziet, atvedu jums ciemiņu, Dr.

Midega kungu, mazai privātai konsultācijai. Jūs taču esat pazīstami, vai nē?

Eglons. (sniedz A. roku) Kā nē, protams. Zēl, ka mums jāsatiekas tādos apstākļos, Arij. Jūtu tev līdzī.

A. Konsultācijai, jūs sakāt? Kādā lietā?

E. (apsežās)

Dr. V. (apsežās, neveikli klepo) Nu, redziet, kolēģe. Es domāju, un kolēģis Midegs pilnīgi ir vienis prātis, ka jums derētu plastiska chirurgija, un tagad būtu izdevīgākais laiks.

A. Plastiska chirurgija. Man vajadzīga plastiska chirurgija? Vai jūs ar to gribat teikt, ka esmu... tā sakropļota?

Dr. V. Neuztraucieties, lūdzu, kolēģe. Sakropļota? Tas taču stiepjams jēdziens. Jūs varat priecāties, ka redze nav cietusi. Tas pats galvenais. Bet ja runājam par ādu un virsējiem miesas audiem, tad tas nav tik, tik nenozīmīgi. Jums nepieciešami ādas parstādījumi, diezgan plaši, sevišķi uz laba vaiga, deguna un kakla.

A. Vai tu arī tā domā, Eglon?

E. Protams. Es pilnīgi pievienojos kolēģes Valdmanes domām. Tā būtu pareizāk, neapšaubami.

A. Nu tad, dariet to.

Dr. V. Vai to uztīcēsiet man, vai kādam citam no mūsu speciālistiem?

A. Es uztīcos jums, kolēģe. Jūs esat vienano mūsu labākam speciālistem plastiska chirurgija. Lūdzu, darāt jūs.

Dr. V. Nu tad, darīsim to, un rītu pat. (pieceļās, iet)

E. (pieceļies) Vai nevaru tev kaut kā palīdzēt, kolēģe?

A. Nē.

E. Nu tad, teiksim uz redzēšanos. Esmu parliecināts, ka kolēģe Valdmane...

A. (izstiepj rokas, sauc) Eglon, tu aizej? Mums jāruna.

E. (neapjuk situācija, Dr. Valdmanei) Piedodiet, kolēģe. Es vēl acumirkli parunāšos ar slimnieci. Pagaidiet mani kabineta, lūdzu.

Dr. V. Protams, kolēģi. Protams. (iziet)

A. Eglon, mīlāis. Un tu griebeji tā aiziet? Vai mums nav par visu jārunā.

E. (klepo) Jā, protams. Es tikai domāju, vai tagad būtu īstais laiks? Tu esi slima un droši vien vēl esi pārdzīvojuma ietekmē. Nav nekāda steiga.

A. Vai tādēļ tu nenāci? Puķes atsūtīji, bet pats nenāci?

- E. (pieceļās) Nu man jāiet. Vēl četras mājas vizītes.
A. Jā, protams. Nekavējies.
E. Nu tad, novēlu vislabāko, vispilnīgāku atveseļošanos. Uz redzēšanos Ārij.
A. Ardīevu, Eglon. (ēkstot) Ardīevu, mīļais. (sniedz roku E.)
E. (iziet)

Sestā aina

Pirmās ainas dekorācija.

- Ārija. (atgūlusies, lasa grāmatu)
Varkalis. (kļauvē)
Ārija. Lūdzu.
Varkalis. (ienāk, rokā vijolišu pušķītis) Labdien, Ārij.
A. Labdien, Int. (sarokojās)
V. (sniedz ziedus A.) Tie tev, Ārij. Cik jauki, ka atkal esi vesela. Biju par tevi noraižējies. Bet nu redzu, ka viss atkal labi.
A. Paldies, Int. Kur tu tik ilgi bijī? Kāpēc neatnāci agrāk?
V. Gribēju, bet neiznāca. Pavasara pārbaudījumu laiks.
A. Pārbaudījumu? Vai tu vēl studē? Domāju, ka esi sen jau beidzis.
V. Beidzis jau esmu. Kā nē, filologiju. Bet tomēr vēl studēju. Tagad vēsturi. Pārbaudījumi, par kuriem runāju, ir skola, kur strādāju.
A. Tā. Sēdies.
V. (apsēžas)
A. Int, tu runā un izturies it kā ar mani nekas nebūtu noticis. Vai neredzi rētas mana sejā?
V. Redzu. Kuram no mums nav rētu? Citam viegli ieraugāmas, citam neredzamas. Kāda tur starpība?
A. Un tas tevi nemaz neatbaida. Nemaz neuztrauc?
V. Nē. Rētas visas sadzīst, agrāk vai vēlāk. Neplēs pati tās vaļā, tad sadzīs atpakaļ. Ja nu par tam rētām esi sākusi runāt, gribēju tev ko jautāt.
A. Jauta vien.
V. Vai tev, pirms šī notikuma, bija kas kopīgs ar Eglonu Midegu?
A. Un kas tad būtu?
V. Nekas. Tikai, viņš, šis jaunais slavenais dakters, tavas nelaimes dienā bija ļoti noraižējies par savu karjeru. Aizliedza laikrakstiem minēt savu vardu kopā ar tavu.
A. Tad tadēļ rakstos par manu "romantisko tragediju" nekur nebija minēts Eglona vārds.
V. Tāpēc jautāju tev, vai jums bija kas kopīgs. Kaut kas tāds, par ko Midegam būtu iemesls raizēties. Vari man teikt droši, esmu, vai vismaz biju tuvs viņa draugs.
A. Nē. Viņš velti raizējies. Mēs bijām... pavirši pazīstami. Bet mums nekad nav bijis neka tuva... tāda nozīme. Agrāk to varbūt tik skaidri nebūtu zinājuši, bet tagad zinu noteikti. Nav bijis nekad un nekā.
V. Tā jau domāju. Kā šis jaunie censoni gan raizējās par savu reputāciju.
A. Laikam tas ļoti svarīgi.
A. Laikam gan. Bet, runāsim labāk par kaut ko citu. Piemēram, vai tu arvien vēl staigā pa dzertuvēm, meklējams cilvēkus?
V. Dažreiz jā. Arī šodien biju, gan tikai tadēļ, lai apsēstos un pierakstītu kādu domu.
A. Kas tā par domu?
V. Nu, tā skan pavilsam vienkārši: Nemts trīsreiz atņemās, dots trīsreiz atdodās. Izklāusās pēc parunas, vai nē? Liekās, ir tāda paruna, dots devējam atdodās, vai nē? Bet, redzi, es gribēju izdomāt, kas īsti šis patiesības iemesls - Dieva likums, vai cilvēka prats?

tu varētu mani noskūpstīt? Uz mana rētainā, neglītā vaiga. Tu teici, ka es esot tik pat skaista kā agrāk, pat skaistāka?

V. Protams. Tikai tad tev vairs nebūtu jāvalkā tas mullīgais un liekais plīvuris. Tā molnā lupata ar ko tu arvien aizsedzies, kad eji laukā.

A. Tā nav lupata, Inti. Es sēroju par māti.

V. Ne. Tu nesēro par māti. Tu ar to tikai aizbildinies. Tu to valkā tāpēc, ka gribi slēpties no īstenības. (apskauj Ariju, noskūpstā rētaino vaigu).

A. Tu tiešām to izdarīji. (zobo) Jāsaka, tu esi, nu gandrīz varonis.

V. Man tu esi skaista, Arij. Un esmu laimīgs, ka drikstu tevi noskūpstīt. Tur nav ko brīnīties.

A. (nosmejās) Ir gan. Es nemaz nezināju, ka esi tik traks uz bucošanos. Un varbūt bez plīvura tiešām labāk. Man tikai līdz šim nebija drosmes.

V. Ja to nu esi atzinusi, vai tu nespērtu soli tālāk? Vai neizdarītu to, kas tev jau sen bij jādara?

A. Kas man bij jādara?

V. Jāaiziet pie Induļa Suka. Viņš tevī visu laiku gaida. Gaida iznīsumā un

A. Kā tu zini, ka viņš mani gaida? /sāpēs.

V. Es runāju ar advokātu. Viņš lūdza tev paziņot, ka Indulis grib tevi redzēt. Un es domāju, ka tas būtu cilvēcīgi.

A. Man riebjās samīt kukaini vai tārpu, lai tas būtu cik neglīts būdams. Bet, šo Induli Suku es samītu ka riebigāko rāpuli, kā odzi un nejustu ne mazāka sirdsapziņas pārmētuma. Es nezinu nekā riebigāka un vairāk nicināma. Es negribu viņu redzēt.

V. Jā, jā, es to varu saprast. Tavas brūces vēl sāp. Bet reiz tev šis grūtais sliekšanās jāpārkāpj, lai būtu miers.

A. Ko viņš no manis vēl grib?

V. Viņš grib tevi redzēt. Viņam piespriests sods pārmācības namā. Ilgs sods. Tas varbūt tiks pārsūdzēts un samazināts

A. Un tu gribi lai eju, Inti?

V. Jā.

A. Kādēļ?

V. Viņš teicis, ja tevi neredzēsot, izdarīsot pašnāvību.

A. Un tu tam ticī?

V. Tas varētu notikt gan. Vai tu to gribētu?

A. Ne. Kādēļ viņam jāizdara pašnāvība?

V. Nezinu. Bet ja nu tā notiktu, tas visu mūsu traucētu tavu sirdsapziņu. Tad tu būtu nodarījusi vairāk ļauna nekā viņš. Cilvēka dzīvība vairāk vērts nekā rēta vaigā.

A. Un tu tiešām domā, ka man būtu jāiet?

V. Jā, ja tas viņam tik svarīgi. Viņš taču arī ir cilvēks. Cilvēks iznīsumā, kas sauc, lai tam sniedz roku. Domāju, mēs varētu aizbraukt tūlīn. Viņš vēl ir izmeklēšanas cietumā.

A. Bet ko viņš no manis grib?

V. Lai tu viņam piedod.

A. Es viņam nekad nepiedošu. Nekad viņam nevaru piedot.

V. Bet mums visiem jādzīvo. Un lai dzīvotu, jābūt kaut kādām ētiskām normām. Neesmu nekāds aklī ticīgais, bet mums jāatzīst, ka cilvēce pagaidām nav atradusi augstāku, cēlāku ētikas normu par kristīgo: piedod savam ienaidniekam. Nav labāka ceļa uz dvēseles mieru.

A. Tas nu gan būs nejauks brīdis. Ja tu tā domā, brauksim. Bet piedot viņam gan nepiedošu. Nekad. / abi iziet /

Septītā aina

Istaba cietumā, pardalīta ar metāla režģi.

Indulis. (režģim vienā pusē, gaida Āriju. Pēc pārdzīvojumiem tas kļuvis "desmit gadu vecāks". Seja izvagota grumbām. Zodu klāj dažas dienas neskātas bārdas rugāji. Acis iekritušas.)

Ārija. (ienāk, apstājas režģim otrā pusē.)

Indulis. (rokām iekēries dzelzs skadriņos) Ārij. Ārij, pagriez man vaigu, lai redzu, ko esmu tev nodarījis. Lūdzu, Ārij.

A. (pagriežas)

I. (dreb nevaldāmās raudās. Aizsmacis) Ārij. Mīlā, Ārij, vai tu vari man piedot? Es tevi mīleju, Ārij, vairāk par visu pasaulē, un gribēju tevi paturēt. Bet tu bijī tik skaista. Uz tevi skatījās citi vīrieši, ar kuriem nevarēju sacensties. Es tevi negribēju atdot nevienam. Un tad es domāju, ka varētu tevī paturēt, ja tu būtu neglītāka. Ar kādu rētu vaigā. Si doma mani neatstāja, kā lāsts. Domāju tādu rētu varu radīt, apļējot tev vaigu ar skābi. Man teica, ka tas parak nesaprot, tikai paliekot retas. Lai šie studenti un dakteri kundziņi tevī atstatu man. Vai tu to nevari saprast? (elso un šukst, sakņup uz ceļiem pie skadriņu režģa) Ārij, mīlā. Saproti mani un piedod. Tie gadi kas man piespriesta, paies ātri. Es atkal būšu brīvs. Ja tu man piedodu, mēs varētu atkal dzīvot. Daudz labāk. Es būtu tev mūžīgi pateicīgs. Būtu tavš kalps. Tavš vergs. Būtu laimīgs, ja tu man to atlautu. Kāpēc tu to nevarētu? Mēs bijām laimīgi, Ārij, īsu laiku. Mēs varētu būt laimīgi vienmēr.

A. (klusē)

I. (rugti iesmejas) Tiesa teica, man būšot jāmaksā tavi ārstēšanas izdevumi. Pēc tava advokata apņēķina daudz naudas. Man jāautāja, vai esot mierā maksāt. Ārij, viss ko nopelnītu, būtu tavš. Visu atdotu tev. Bet tas nekad nenotiks. Esmu nelga, noželojams nelga. Tagad es to zinu. Tagad tevi redzot man tas skaidrs. Tu nekad neesi mana bijusi. Tas bija tikai manās iedomās. Nav vairs, nav vardu, kas tevi parliecinātu. Varbut tas man izdots, ja nebūtu izdarījis to ko esmu izdarījis. Nu viss velti. Tu mani turi par savu lielāko ienaidnieku. Nav un nebūs cilvēka, kas tevi tā mīlētu, kā es, Ārij. Bet tu mani turi par ļaunāko ienaidnieku.

A. (grib iet prom)

I. (ieklidzas) Ne. Neej projām. Vēl nē.

A. (paskatās I. acīs)

I. (iekēries režģī) Es to neizdētīšu. Es nedzīvošu, zinot, ka tu uz mani turi ļaunu prātu. Lūdzu, Ārij, piedod, piedod man.

A. Es tev piedodu. (iziet)

I. (sabrūk zeme)

Astotā aina

Pirmās ainas dekorācija.

Ārija. (tikko parbraukusi)

Varkalis. (klauvē)

A. Iekša.

V. (ienāk) Piedod, Ārij. Es drusku aizkavējos. Nebiju laikā tevi satikt.

A. Parbraucu vieha pati.

V. Nu, vai tu viņam piedevi?

A. Ēa.

V. Patiesi? No sirds?

A. Ne. Tikai vardiem. Es viņam pateicu, ko tu man mācīji. Just es to nejutu.

V. Tad tev vēl tals ceļš ejams, Ārij.

A. Līdz kam?

V. Nu, līdz tam, kas jāsasniedz. Līdz drošībai dzīvot. Līdz skaidrībai un mieram.

To var dažādi apzīmēt, bet galā tos ir viens un tas pats. Līdz izlīdzinātai personībai. Līdz kristīgai pazemībai.

A. Ja tev iesit pa vienu vaigu, pagriez otru? To tu gribi teikt? Kur tu uzreiz kļuvis tik pazemīgs un kristīgs?

V. Nedomāju, ka esmu pazemīgs, un pat nezinu, vai esmu arī kristīgs. Drīzāk pagaidam vēl tāds, ka neticīgais Toms. Vismaz līdz aklaī ticībai laikam nekā nenonāksu. Bet, Arijs, te nav runa par ticību, ne pazemību. Teicu jau. Visa pasaules filozofija un ētika nav atradusi labāka, pareizāka ceļa par to, ko mēs kristīga morāle. Piedod savam ienaidniekam. Piedod, un no visas sirds. Ne vīpa, bet sevis dēļ. Tev klūs labi un viegli, kad būsi piedevīsi, ne vien vārdiem, bet patiesībā. Nekas nav tik grūti nesams, kā naidis, un nekas tā nenogardina. Kam tev jānes šī smagā nasta? Nomet to un tu uzelposi brīvi.

A. Piedot? Visiem? Arī čuskai, kas tev iekodusi?

V. (pasmējās) Tai jo sevišķi. Kādēļ jāienīst nabaga kustonītis, kas tikai aizsargājies, lai tu to nesamītu? Vai esi dzirdējusi, ka bite, kas iekodusi, pagāde dzeloni un mirst? Kā tu vari tik varonīgu kukainīti ienīst? Tas jāapbrīno. Arijs, tā, ko domājam par ļaundarību, bieži ir tikai bailes un izmisums.

A. (ironiski) Ja gribi, lai tam ticu, tad man tiesām vēl tāls ceļš ejams.

V. Bet to tu noiesi. Es tam droši ticu. Tu jau esi labu gabalu nogājusi. Pat šis gadījums tev palīdzēs.

A. Zinu tikai vienu cilvēku, kurš drīkstētu izteikt tādas vārdus.

V. Kurš?

A. Mans tēvs. Viņam bija tādas savādas neparastas idejas. Bet, ja iedomājas, ieskatījās dziļāk, tētiņam allaž bija taisnība. Tu man viņu ļoti atgadinā, Int.

V. Vai tas būtu kompliments, vai nožēlas?

A. Man tēva bija žēl. Un es viņu ļoti mīlēju.

V. Tad tas ir brīnišķīgs kompliments. Lai gan, mans sapnis būtu cita, ne tēva lo-

A. (pasmējās) Tad tev, tāpat kā man, vēl tāls ceļš ejams. Var jau būt, ka /ma. arī tu to noiesi. Man liekās, apmēram uz vienu pusi mūsu ceļi iet.

V. (priecīgi) Tu brauksi man līdzī uz Latgali?

A. Tev līdzī? To neesmu teikusi. Bet uz Latgali - jā. Nekā labāka nevaru izdomāt. Tev pareizi, ka tur man būtu labākā vieta sākt jaunu dzīvi. Kāda šī dzīve būs, man nav ne jausmas.

V. Man arī nē. Vai tas nav brīnišķīgi? Doties jaunas nezinamas dzīves dēķā. Un vēl kopā ar tevi.

A. Cik tev īsti gadu, Int? Astoppadsmit?

V. Es savus gadus neskaitu. Bet pēc visiem likumiem, tev nevarētu būt vairāk. Drīzāk mazāk. Necenties pielīkt klāt.

Devīta aina
Dziesceļa stacijas perons.

Varkalis un Ārija. (nes somas, noliek)

Eglons. (uznāk, rokā papīri ietīti ziedi)

V. Tas taču Eglons. Gandrīz nelūtu pazinis. Tu kļuvi bagāts.

E. Nu, es par to nedusmotos. Pagaidam gan vēl līdz tam diezgan talu. (smiedz roku V.) Sveiks, Int. Šah neesam redzejušies. (smiedz roku A.) Labvakar, Arijs. Priecājos, ka esi... atspīrgusi. Tas ir tiesām jauki.

A. (sapem E. roku vōsi, ka sastingusi) / neērts klusums /

V. (Egl.) Nu, kā sokās ar veikalu? Tas ir, piedod, es pārteicos - ar praksi? Esmu dzirdējis lieliskas atsauksmes.

E. Nevaru sudzēties. Esmu daudz pateicības parādā koleģei Ingridai Vanagai.

Mēs atvērām klīniku un ar viņas palīdzību tā darbojas lieliski. Jau tagad visas vietas aizņemtas. Būs jādomā par paplašināšanu.

- V. Es kaut kur dzirdēju, vai lasīju, ka esat saderinājušies?
- E. (neveikli) Tas jau tik un tā nebus ilgi noslēpjams. Tev taisnība. Oktobrī domājam salaulāties.
- V. Tad jau jāvēl laimes. Gratulēju, draugs, gratulēju. (sarokojās ar E.)
- A. (roku nesniedz, tikai pamāj ar galvu)
- V. Kur brauksi? Kam vedīsi puķes?
- E. Esam aicināti viesībās Ogrē. Vecajiem Zēbergiem laulības jubileja. Nevarējam atteikties. Mums ar viņiem veikaliskas attiecības. Jācor, ka vakars nebūs pārāk garlaicīgs. Bet jābrauc vien ir.
- V. Protams, protams. Tas ir jauki, tiešam jauki, ka neaizmirstat vecīšus.
- E. Un jūs? Jūs arī ceļā? Uz kurieni, ja drīkstu zināt, un vai abi kopā?
- V. Kā tad, ka kopā.
- E. Un uz kurieni?
- V. Tālāk nekā tu. Uz Latgali.
- E. Uz Latgali? Ko tur?
- V. Strādāšu par skolotāju.
- E. Tiešam? Vai tik launi ir? Rīgā nevarē vietu dabūt? Vajadzēja pamunāt ar kādu, kam noteikšana.
- V. Nav tas. Vieta Rīgā man bija. Pats atteicos. Domāju ka Latgalē man būs brīvākas rokas. Rakstu kādu darbu par pēdējās metodiku. Un tur varēšu izdarīt praktiskus eksperimentus ar skolniekiem. Te es to lāgā nevaru.
- E. Uz kurieni tad brauksi? Uz Daugavpili vai Rēzekni?
- V. Nē. Uz Vilku ciemu.
- E. Uz Vilku ciemu? Bet tas tak vistumsākajā Latgales nostūrī. Kāpēc tu dodies uz tik atpalikušu vietu?
- V. Varbūt tur esmu visvairāk vajadzīgs.
- E. Un Arija arī? Brauks tev līdzī?
- V. Protams. Kāpēc gan nē? Zobus arstēt var visur. Un tur jo sevišķi.
- E. Jā, jā. Savādnieks tu vienmēr esi bijis. Nu, lai jums labi veicās.
- V. Paldies.
- E. Tev jāzin, Int, ka vienmēr būšu tev pateicību parādā. Atceries? Reiz skolas laika Bauskā, tu glābi man dzīvību. Tas bija neaizmirstams pakalpojums.
- V. Nieki. Nieki vien. Tā dzīvē gadās. Es vēl skaidri nezinu, bet var notikt, ka tu un gluži neapzinīgi man esi izdarījis tik pat lielu pakalpojumu. Un es būšu tev tik pat daudz pateicības parādā.
- E. Kā tas varētu notikt?
- V. (paskatās Arijā)
- A. (noliec galvu)
- V. Kas to var zināt. Viss var gadīties.
- E. (paskatās rokas pulkstenī) Nu man jāiet. Ingrīda gaida. Ka nenokavējos. (atsveicinās no A.) Uz redzēšanos. (sniedz roku V.) Lai jums labi klājās.
- V. Tāpat arī tev, tas ir, es gribēju teikt jums abiem. Sveicini kundzi.
- E. Paldies. (aiziet)
- V. Nu, vai brauksim arī mēs, Arij?
- A. Jā, draugs. Brauksim!

Priekšskats.

DAUGAVAS VANAGU
LATVIEŠU TEATRA KRĀTUVE

Bostonā.